

Handläggare
Daniel Sjöborg
Antikvarie, Stadsmuseet
Kulturmiljö**Till**
Stadsbyggnadskontoret**Brännaren 7, Karlavägen 62, Östermalm
Yttre ändring, inredning av vind, Sbk dnr 2025-
14857****Synpunkter i sammanfattning**

Stadsmuseet avstyrker förslaget. För utförligare motivering. Se *Synpunkter på förslaget* nedan.

Föreslagna åtgärder

Ansökan avser inredning av vind med påbyggnad mot gård, nya takkupor mot gata samt rivning av delar av trapphus mot gård. Ansökan avser även yttre ändring med avseende på nya dekorelement mot gata samt ändrad färgsättning.

Bakgrund

Till förslaget har bifogats en antikvarisk förundersökning och konsekvensanalys, upprättade 2025-08-14 av Nyréns arkitektkontor AB.

Historik och kulturhistoriskt värde

Brännaren 7 uppfördes 1884-85 efter ritningar av A E Melander i rikt ornamenterad nyrenässans, ursprungligen i fem våningar mot Karlavägen och fyra våningar mot Jungfrugatan. Byggnadsdelen mot Karlavägen gavs en något högre dignitet i fasaduttrycket, vilket bland annat gavs uttryck i en kolossalordning utförd med kolonner, förkroppningar, en takbalustrad samt ett hörntorn. Byggnadsdelen mot Jungfrugatan fick en något lägre dignitet med kolossalordning med pilastrar, en kornisch som utgjorde byggnadens avslut mot himlen, samt en risalit i byggnadens sydligaste del. Gårdsfasaderna gavs ett enkelt uttryck och taken utformades förhållandevis flacka, enkla och sammanhållna. Fastigheten har genomgått flera förändringar sedan uppförandet, varav den mest genomgripande 1950, efter ritningar av Björn Hedvall, då bland annat fasadförenkling, ombyggnad, vindsinredning och tillbyggnad med takvåning genomfördes i byggnadsdelen mot Karlavägen. Ornamentiken i fasaderna mot framförallt Karlavägen genomgick under 1960-talet ytterligare förenklingar. Stadsmuseet bedömer att byggnaden har två tydligt avgränsbara byggnadskroppar, mellan vilka bevarandestatusen skiljer sig. Byggnadsdelen mot Karlavägen är uppförd i sex våningar med vindsvåning och byggnadsdelen mot

Jungfrugatan är uppförd i fyra våningar. Byggnadsdelen mot Karlavägen har genomgått större förändringar både med avseende på förenkling av fasadornamentiken och med avseende på genomförda till- och ombyggnader ovan den kornisch som löper längs hela byggnadskroppen och som utgör takavslut på byggnadsdelen mot Jungfrugatan. Det är också denna del som bäst speglar Björn Hedvalls om- och tillbyggnad. Byggnadsdelen mot Jungfrugatan har visserligen genomgått förändringar men har i huvudsak sin ursprungliga 1880-talskaraktär bevarad, både mot gata och gård. Enligt Stadsmuseets inventering 1963 var byggnadens våningar över bottenvåningen putsade i gråbrun kulör. Enligt Stadsmuseets inventering 1978 hade gatufasaderna sprutputs i grön kulör och gårdsfasaderna sprutputs i gul kulör. Ytterligare omfärgning beviljades av stadsbyggnadskontoret 1994 och fasaden har idag en stenimiterande grågul kulör.

Fastigheten är markerad med gult i Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, vilket innebär att fastigheten har bebyggelse med positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde. Vid en förnyad bedömning är det sannolikt att fastigheten skulle komma att betraktas som särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, i synnerhet med avseende på byggnadsdelen mot Jungfrugatan. Bifogad antikvarisk förundersökning bedömer att byggnaden är särskilt värdefull och omfattas av förbudet mot förvanskning enligt 8 kap. 13 § plan- och bygglagen (PBL). Undersökningen lyfter fram byggnaden som ett exempel på 1880-talets och 1950-talets stilideal, samt som ett exempel på arkitekten Björn Hedvalls verk. Vidare lyfts kontrastverkan mellan 1950-talets och 1880-talets arkitektur fram som ett värde. Det rekommenderas att kontrastverkan ska bibehållas och stärkas, samt att återskapande av ornament mot Karlavägen kan tydliggöra och förstärka 1880-talets arkitektur och stadsplaneideal.

Riksintresse för kulturmiljövården och kulturhistoriskt särskilt värdefull bebyggelsemiljö

Fastigheten är belägen inom riksintresset för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården och är del av den sammanhängande stenstadsbebyggelsen på Östermalm. Fastigheten ingår även i område markerat med grön linje i Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, vilket innebär att den bedöms uppfylla kriterierna för sådana särskilt värdefulla bebyggelseområden som avses i 8 kap. 13 § PBL. Fastighetens olika höjder mot Karlavägen och Jungfrugatan bedöms utgöra ett exempel på stenstadens enhetliga bebyggelsehöjder med givna förhållanden mellan hushöjder och gatubredder. Karlavägen är dessutom ett uttryck för esplanadsystem. Byggnadens ursprungliga exteriöra utformning speglade hierarkin i gatusystemet med en

rikare ornamentik mot Karlavägen och en i jämförelse mer återhållen ornamentik mot Jungfrugatan.

Synpunkter på förslag

Stadsmuseet bedömer att byggnadsdelen i fyra våningar mot Jungfrugatan i huvudsak har sin 1880-talskaraktär bevarad. Även om fastigheten har genomgått förändringar sedan uppförandet har byggnadens exteriörer mot gata och gård, såväl som berörd vind sina karaktärer i huvudsak bevarade och är känsliga för förändringar. Stadsmuseet delar inte konsekvensanalysens bedömning i detta avseende.

Föreslagna takkupor bedöms medföra påtagligt negativa konsekvenser för byggnadens och områdets kulturhistoriska värden, genom att ett förhållandevis flackt och i huvudsak orört tak förses med kupor som till antal, läge och omfång inte är anpassade till byggnadens arkitektur. Eftersom det förhållandevis flacka taket har en underordnad funktion och kornischen är att uppfatta som byggnadens avslut mot himlen, bedöms de föreslagna takkuporna inte lämpliga. Befintlig kupa har ett mer tillbakadraget läge. Vidare delar Stadsmuseet inte konsekvensanalysens bedömning att kuporna skulle ha en begränsad synlighet. Stadsmuseet bedömer att förslaget att riva delar av trapphuset mot gård, samt att uppföra en takpåbyggnad med terrass skulle medföra påtagligt negativa konsekvenser för byggandens kulturhistoriska värden. Byggnadsdelen i fyra våningar mot Jungfrugatan är tydligt avgränsad mot byggnadsdelen om sex våningar mot Karlavägen. Bevarandestatusen skiljer sig åt mellan byggnadsdelarna och Stadsmuseet bedömer det som olämpligt att uppföra en takvåning med utgångspunkt i 1950-talets tillbyggnad av byggnadsdelen mot Karlavägen. Åtgärden skulle ge stora negativa konsekvenser för en byggnadsdel som i huvudsak har sin 1880-talskaraktär bevarad, samt även otydliggöra kontrasten mellan de byggnadsdelar vars karaktärsdrag i huvudsak berättar om 1880-talet och de byggnadsdelar vars karaktärsdrag i huvudsak berättar om 1950-talet.

Stadsmuseet bedömer att förslaget att återskapa ornament fordrar mer detaljerad redovisning än som har bifogats remissen, men kan göra ett principiellt ställningstagande på bifogade handlingar. Stadsmuseet har i princip ingen erinran mot att återskapa fasadornament på byggnader vars fasader har förenklats, men bedömer att förslaget att nytolka ornamenten inte skulle innebära ett återskapande. Vidare bedömer Stadsmuseet att förslaget att använda befintliga pilastrar mot Jungfrugatan som en förlaga till återskapad kolossalordning mot Karlavägen, inte skulle återskapa ursprungsbyggnadens hierarki med högre dignitet mot Karlavägen

och en något lägre dignitet mot Jungfrugatan. Förslaget skulle snarare likställa fasaderna, vilket skulle motverka ambitionen att tydliggöra och förstärka 1880-talets arkitektur och stadsplaneideal. Förslaget bedöms inte lämpligt med hänsyn till områdets kulturhistoriska värden.

Föreslagen färgsättning uppges i ansökan och i bifogad förundersökning och konsekvensanalys anknyta både till Björn Hedvalls ombyggnad och till 1880-talets färgsättning. Stadsmuseet kan inte hitta några uppgifter i ansökan om befintlig fönsterkulör, något som Stadsmuseet tolkar som att nuvarande fönsterkulör ska bibehållas. För en helhetsbedömning är det emellertid väsentligt att uppges fönsterkulör, eftersom putskulören behöver sättas i relation till fönsterkulören.

Under 1880-talet avfärgades fasader monokromt i sandstensimiterande kulör. Sockelvåningar avfärgades antingen i samma kulör som huvudfasaden eller i en avvikande monokrom ljusare grå kulör. Stadsmuseet bedömer att nuvarande färgsättning både tar sin utgångspunkt i 1880-talets färgsättningsprinciper och visar hänsyn till färgsättningen i den helhetsmiljö som fastigheten är del av. Den bedöms även förenlig med Björn Hedvalls tillägg.

Stadsmuseet bedömer att förslaget att ge ornament och mur olika kulörer är olämpligt med hänsyn till 1880-talets färgsättningsprinciper, samt till påverkan på helhetsmiljön. Vidare bedömer Stadsmuseet att principen att ge sockelvåningen en avvikande kulör från huvudfasaden visserligen kan vara förenlig med 1880-talets färgsättningsprinciper i de fall bottenvåningen och första våningen utgör en samgestaltad sockelvåning, men att den aktuella byggnaden redan har en bottenvåning i avvikande material och kulör. Att ge första våningen en kulör som avviker både från bottenvåning och huvudfasad bedöms ge ett alltför disparat resultat. Att utföra bottenvåningens och första våningens fasad i samma kulör bedöms olämpligt både på grund av att bottenvåningens och första våningens samgestaltning har gått förlorad och på grund av bottenvåningens avvikande fasadmaterial och dova grå kulör. I den omgivande miljön är som regel endast bottenvåningen avfärgad i avvikande kulör, medan första våningen avfärgats lika huvudfasaden. Av detta skäl bedöms det som lämpligt att första våningens fasad bibehåller samma kulör som huvudfasaden. Sammantaget bedömer Stadsmuseet att förslaget är olämpligt med hänsyn till byggnadens och områdets kulturhistoriska värden.